

haňža bjeňšoŵa

jurij krawža

michał nawka

wylem bjero

kurt krjeńc

józef nowak

jurij brėzan

jurij kubaš

měrcin nowak

ben budar

marja kubašec

jan suchi

jan cyž

jan lajnert

beno šołta

pawoł grojlich

kito lorenc

jurij winar

richard iselt

pětr malink

mina witkojc

korla janak

jurij měrcink

jurij wićaz

pawoł kmjeć

frido mětšk

jurij wjela

jurij koch

jurij młyńk

jurij wuješ

cyril kola

anton nawka

928.9188

Z87k

komuž
muza
pjero hubert žur
wodźi

928.9188
Z87k

Genast Slavic Ref.
(Slavic)

předstovo

Dvě léce nimalé stej zašloj, zo sym so woblézě dal. Tehdom w Ludowym nakladnistwje Domowina při temowym planowanju zwěšćichmy trěbnosć publikacije wo našich žiwych spisowačelach. Literarne portrety mějachu ju narunać. Ale štó je spiše? Na mnje rozsud padny. Trochu so drožach, potom do toho zwolich.

Přeńdžechmy wšěch, kotřiž bychu po swojim literarnym wukonje so do knižki zapřijeć dyrbjeli. Naličichmy jich šwarnu ličbu. Wobmjewowachmy so. Zwosta jich dwajatrićeći.

Hač smy cyle prawje wuběrali, štó to wě! Snadž za lěto abo za dvě by zestawa hinak dopadla. Toho džě so nadžamy, zo so rjad nowych mjenow ze serbskeho spisowačelskeho dorosta přidruži. Ně, njenadžamy so jenož, ale kruće wěsí sej smy.

Hižo nětkole spochi husćišo w nowinach, časopisach a proty-kach čitamy powědančka, skicy, reportaže a basnje Horsta Meltki, Jana Wornarja, Marje Młyńkoweje, Pawola Krječmarja, Ericha Fele, Gerharda Libša a mnohich druhich.

Někotři z nich su so zwažili na wjetše předewzaća.

Tak nam předleži zběrka powědančkow Marje Młyńkoweje ze wšelakich žiwjenskich sferow žonow a holcow našeje doby.

Jan Wornar piše nowelu wo młodostnym, kiž je našu republiku wopušćil a so po struchłych nazhonjenjach toho kaje.

Tohorunja młodžinje chce Jürgen Simon swoju literarnu přěničku wěnować.

Kriminalne powědančko Bena *Rěčki* wo zlé wuwolanym zapalerju Strympje je mjez tym wušło. Wón hižo dalše w samsnym žanru přihotuje.

Počahi mjez młodymi ludźimi z Pólskeje a z našeho kraja, kiž ani surowa zašłosć hižo mućić njemóže, je sej Pawoł *Völkel* wuzwolil za předmjet swojeho džěła . . .

Njejsu to rjane wuhlady? Bitterfeldski puć, bych jednorje rjec móhl. Ale wón sej wjac žada hač sylu nowych tworičelskich potencow. Wo dale wyšu ideologisko-wumělsku dokonjanosć literarnych twórbow a džeń a šěršu jich skutkowanosć jemu předewšěm dže. Ju postupnje docpěwać, to nam wšěm na wutrobje leži, hač spisowaćelam samym, hač nam z nakładnistwa, hač tebi čitarjej.

Zo smy na prawym puću w tymle prócowanju, wo tym swědča mnohe twórby, kiž su w młódšej zašłosći do Serbow šle. Lěto wob lěto so wone w rosćacej kajkosći přiwobroćeja k prašenjam, k zjawam — k čłowjekej našeje přitomnosće a bliskeho přichoda.

Tuto zwjeselace wuwice serbskeho pismowstwa pod přihódnyimi wuměnjemi hódnoćić, sym tež z tutej knižku wotmyslił.

Kak su so tola naši starši spisowaćeljo a basnicy bėdžili, zo bych swój zwotročeny lud ze swojimi wuplodami kubłali, jón zahorjeli! Woporniwa a často strašna próca je so jim lědma mytowala. Čim nuterniši džak jim dołžimy.

So wě, zo ani džens spisowaćelej pječene kawki do huby nje-lětaja. Žiwjenju na slědach być, jeho najhlubše potajnstwa wotkrywać, čłowjesku dušu dódnic, zakonitosće našeho towaršnostneho porjada znać a stajnje znowa póznawać w cyłej jich komplikowanej dialektice — to jenož tón spisowaćel zamóže, kiž na lawrjencach njewotpočiwja, ale so wšědnje za swoje zamołwite powołanje — w přenjatnym zmysle słowa — kmani, swój rjemjeslniski grat wótti a swoje duchowne stejšećo w zmysle našeje wótčiny krući.

A ja z radosću wuznaju, zo sym pola wšěch našich spisowaćelow tule zwólniwosć — na wšelakej runinje traš a z wjetšim abo snadnišim wuspěchom — znajmjeńša začuwał, chiba jasnje zwěsěl.

Skala swětonahladow, tworičelskeje zamóžnosće našich spisowaćelow je šěroka. Hódnota jich přicpěwkow k serbskej literaturje je wšelaka. Ale při wšej pisanosći a rozdžělnosći jich jedno wjaza, a to je to najwážniše: jich hluboki humanizm, jich horca lubosć k džělawemu ludej.

Byrnjež tež tu wotsćenje sahałe wot tužnjeje romantiskeje idyle přez wótčinski patos bjez klasoweje diferenciacije a kritiski realizm z jeho bjezwuhladnosću hač k socialistiskemu realizmej z jeho bjezkompromisnej stronitosću — njejsym storěil ani na jedne strojdló, kiž by wopancalo čłowjesku dostojnosć a njerjad kidalo na najwyše ideale ludstwa, na přecelstwo a měr mjez ludami.

Nó, wobhladaš-li sej našich spisowaćelow bliže, da hižo spóznaješ, čehodla tomu tak je. Socialny pochad sam wo zmyslenju njerozsudža, a tola wón w dalokej měrje na njo wliw wukonja. Mjez našimi spisowaćelami pak njeje ani jedyn, kiž by z domu abo z pozdžišeho žiwjenskeho puća njehajil wuski poměr k džělawym, zabywši jich móhl zacpěwać.

Sym so prócował, w jednotliwym přinošku předstajic twórcja a wórbu we wzajomnym zwisku. Tohodla prošu njewočakuj ryzy portrety. Jim su so přidale esejistiske rysy.

Myslu, zo to nješkodži.

Štóz wšak zaso wočakuje plaćiwje literarno-wědomostne analzy, tón runje tak wostróbnje. Na to sej jednotliwce zwěric njemóže.

Wězo sym so zložował na materialije, kiž su nam naši wědomostnicy spřístupnili, kaž na Studijne listy za wučerjow-serbsčinarjow, na pojednanja wo tym abo tamnym wutworje a tym abo tamnym awtorje — hač w periodikach, w „Lětopisu“ abo drobných knižkach. Jim, kotřiž su mi takle po-

srédnje pomhali, so wutrobnje dżakuju, na přnim městnje dřej. Jurjej Młyńkej. Wón je dotal zawěšće najwjace wo serbskim pismowstwje přisłušneje doby pisał a hromadze z Jurjom Wuješom mój manuskript posudžil. Pětrej Malinkej so dżakuju jako swojemu lektorej.

Swěru smém rjec, zo sym hač na małe wuwzaća wšu přistupnu literaturu hišće jónu přeborkał. Bjez džiwa budžeja moje wusudki so z městnami wotchilec wot měnjenjow druhich, powołanišich znajerjow serbskeho pismowstwa.

Ja sej jenož jedno přeju: Zo by moja knižka znajomosće serbskeje literatury šerila, našim kniham a z nimi našim spisowaćelam čer do ludu rubala a trochu diskusiju wo našim pismowstwje a jeho naležnosćach wožiwiła.

5. 6. 1963

hubert žur

*Kak lud čuje, myslí, řeči, to
wědзец dyrbi spisaćel a do tych
trunow dyrbi přimać, zo by dobył
do wutroby swojeho so luda;
potom lud rad póndže z nim a za nim.
Rozúmi so, zo to nje poradži
za jedyn so džeń; ně, často hakle
spisaćelej tónle dóstanje
wuspěch po smjerći so. Za džensniši
džeń a za jutřiši jenož ja
nihdý nje pišu, ja za čas dlěši
pišu a za splahi přichodne;
přetož kruće wěrju do přichoda
Serbow ja a kruće nadžijam
so, zo Serbja džeń a wyše budža
stupać w zdžělanosći. Pismowstwo
tuž tež naše ženje njesmě zastać,
ale dyrbi přecy doprědka
hić a přecy wyše zběhać so;
to nam pokazuje kóždy lud.*

(z basnje Jakuba Barta-Čišinskeho
„Moje serbske wuznaće“)